

**ОДНОСОТ НА НАСЕЛЕНИЕТО И ЛОКАЛНИТЕ ВЛАСТИ ОД
СЕВЕРОЗАПАДНА МАКЕДОНИЈА (ПОЛОГ И СКОПИЈЕ)
КОН НОРМАНСКИТЕ „ВАРВАРИ“ И „ЦИВИЛИЗИРАНИТЕ“
ВИЗАНТИЈЦИ ЗА ВРЕМЕ НА ВИЗАНТИСКО-НОРМАНСКАТА
ВОЈНА 1081 – 1085 ГОДИНА**

Бобан Петровски

Претстојнава расправа се базира на анализа на изворните сведоштва од првостепениот византиски извор за посоченава војна, Алексијадата на Ана Комнина¹, со што ја понудувам византиската гледна точка за овие настани. Преку анализа на изворните сведоштва од Ордерик Виталис, извор со западна провениенција, се обидувам да го доловам западниот аспект на норманската пенетрација на Балканот. Потоа, со меѓусебна компаративна анализа на посочениве изворни податоци за овие настани од една страна, како и споредување на информациите за развојот на настаните на теренот, од друга страна, настојувам да понудам што повистинита слика за настаните кои ги тангираат посочените области предмет на мојот интерес.

Преку ваквиот пристап сметам дека е се доближам до реалната слика за ставот и односот на локалното население, како кон цивилизиранитег византиски господари, така и кон новите нормански вварварскиг освојувачи. Секако, не го заобиколувам ниту држењето на локалните благородници кон новите господари.

Низ ваква призма полемизирам со постоечките ставови во модерната историографија по овие прашања.

Најпрво, преку понудување одговор на прашањето за одредување на времето, брзината и начинот на освојување на Полог и Скопје од страна на Пејтар Алифа и Пунџесиј, би се утврдило дали истото е заслуга само на воените способности на норманските грофови или имало уште нешто посредно.

По успесите на Норманите против Византија во втората половина на 1083 година, летото кај Јанина, есента кај Арта, започнало норманското освојување на Македонија². Во екот на овие нормански активности, според известувањето на Ана Комнина, се случило норманското освојување на Полог и Скопје. Имено, според вестите на византиската писателка по победата кај Арта, Боемунд вго испратил Петар, синот на Алифа, со Пунтесиј да врши опсади во различни области. Веднаш потоа Петар Алифа ги освои двата Полога, а споменатиот Пунтесиј Скопјег³.

И покрај рестриктивните вести, доколку истите дословно ги следиме, се чини, може да се насети времето на освојување на Полог и Скопје. Според Ана Комнина, Петар Алифа и Пунтесиј, веднаш по норманското освојување на Арта, не задржувај и се никаде попатно, освен заради неопходни продукти, успешно ја извршиле добиената задача од Боемунд. Притоа, Петар Алифа со својата војска го освоил и останал да го контролира Полог, односно двата Полога, додека Пунтесиј продолжил понатаму и го зазел Скопје⁴. Постапувај и ги така работите освојувањето на Полог, а веднаш потоа и Скопје, најверојатно било извршено во крајот на 1082 година⁵.

За начинот на освојување на овие територии освен брзината важна е и бројноста на војската на освојувачите. Колкава и како била опремена норманската војска од изворите не може со сигурност да се дознае. Но, со оглед на фактот што Петар Алифа и Пунтесиј се отклониле далеку од главнината на норманската војска и жариштата на главните битки⁶, како и брзината со која се движеле, најверојатно не станува збор за многубројна војска која со себе би носела поголеми опсадни справи. Притоа, додека Петар Алифа го освојувал Полог Пунтесиј се упатил кон Скопје, увидувај и дека нема потреба од неговите одреди во Областа бидеј и полошките тврдини им се предавале или пак, биле лесно освојувани од Норманите. Во спротивно, Пунтесиј би морал да остане во Полог сè до неговото целосно покорување, затоа што непотчинетиот Полог би му ја отсекол отстапницата на Пунтесиј при евентуален негов неуспех во Скопје, а и при услови за успех, немај и логистика градот набргу би се вратил во византиски раце.

И додека за освојување на Полог немало вистинска потреба од бројна војска, големи опсадни справи и долготрајни опсади, затоа

што во Областа немало силни утврдувања од типот на Скопје, Охрид или други слични средновековни македонски градови, туку пове е мали крајпатни тврдини, индикативно е како Норманите успеале да го заземат Скопје. Дотолку пове е што една деценија подоцна, поточно кон крајот на 1093 година, српскиот жупан Волкан, искористувај и ја победата кај Звечан и повлекувањето на Драчкиот дукс Јован Комнин, се обидел, но не успеал да го освои градот, туку се задоволил само со пустошење и опожарување на неговата околина⁷.

Оттука, логична е претпоставката дека градот Скопје минал во рацете на Норманите по претходна согласност за тоа од локалните византиски власти. Како аналогија, ваквото размислување наоѓа поткрепа во податокот од Ана Комнина за предавството на Охрид, иако навидум ваквото поистоветување може да се стави под прашалник затоа што византиската писателка за разлика од информациите кои ни ги предочува за Охрид, во случајот со Скопје молчи. Но, што всушност таа сака да ни каже опишувај и ги збиднувањата во Охрид. Имено, Ана Комнина соопштува дека повикан од локалното население Боемунд влегол во охридското подградие, но не и во горниот град каде се повлекол и утврдил византискиот командант на градот Ариебиј⁸. Токму затоа и византиската писателка ги наведува случувањата во Охрид, бидеј и тука имало кој да ја брани честа на Византијците, додека во Скопје не бил таков случајот. Ана Комнина всушност ја потенцира лојалноста на охридскиот византиски гарнизон, наспроти срамното комплетно предавство во Скопје, кое токму од тие причини го премолчува.

Оттука, мислам дека нема реална основа да се смета дека освојувањето на Полог, а особено Скопје, и тоа за мошне кратко време, би можело да биде извршено само како резултат на воените способности на норманските грофови. Благонаклонетоста на византиските поданици, посебно локалните власти во овие краеве, се чини, одиграла пресудна улога во истото.

Постојат објективни услови кои одат во прилог на претпоставката за извршено предавство во овие краеве. Латентното незадоволство и кај подвластениот⁹ и кај повластениот¹⁰ социјален слој во византиското општество во посоченава територијална рамка се канализирало и резултирало со откажување послушност на власта и приклучување кон новодојденците. Токму тука може да се насети

вцивилизаторскиот однос на византиските власти кон своите поданици во дотогашниот нивни третман, кога последниве ја чекале првата прилика за да превземат радикални чекори против власта. Притоа, барем кај привилегираниот слој, не може да стане збор за антивизантиско расположение-какво што мислење е распространето во историографијата¹¹ од причина што претставниците на истиот, респективно управителите на градовите, биле Византијци, но може да се говори за нерасположение кон мерките преземени од власта. Значи посоодветно би било да се зборува за нетрпеливост кон актуелната власт, кое нешто јасно се одразува кај привилегираниот социјален слој во Империјата.

Дали имало "варварско" насилство на Норманиите во Северозападна Македонија и каков бил нивниот однос кон локалниот население и локалните власти!

При норманското воено навлегување во Македонија интригира прашањето за целта на норманската пенетрација длабоко на север-кон Полог и Скопје, со оглед на тежиштето на воените дејствија во Епир и Јузозападна Македонија во дотогашниот тек на операциите. Најверојатно, норманското освојување на Полог и Скопје имало повеќе е воено-стратешки отколку завојувачки карактер. Имено, со освојувањето на Полог и Скопје се оневозможувал евентуален византиски напад врз Норманите од зад грб и се намалувал воениот потенцијал на Византија бидејќи и на тој начин била спречена регрутација на нови сили од овие простори. Воедно се контролирала и моравско-вардарската долина во делот кај Скопје, со потенцијална тензија врз Солун¹². На тој начин Боемунд всушност во посочениот период ги контролирал двете најважни комуникации во Македонија: Виа Егнација-на потегот од Драч до близу Солун и моравско-вардарската-во деловите кај Скопје и северозападно од Солун, со што воедно си ја осигурал заднината за да може да се концентрира на активности на југ.

Досега во науката постоеше еден повеќе е генерален став за насилства на Норманите во освоените области, секогаш поткрепуван со пљачкањата извршени за задоволување на егзистенционалните потреби на норманската војска¹³ или пак со пустошење на околината на некои градови кои им пружале отпор при нивните опсади¹⁴. Притоа, се превидува фактот дека, со исклучок на однос-

ниве случаи, немаме изворна потврдра за широко спроведувани нормански активности од ваков тип, особено не на тлото на Македонија. Најверојатно, такви во реалноста биле сосема малубројни или пак воопшто и не постоеле. Како аргумент за размислување во таа насока е споменатиот случај со повикување на Норманите во Охрид, кој не би бил можен доколку Норманите претходно се однесувале сурово и свирепо со покореното население, за што Охриѓани несомнено би добиле сознанија. Бездруго идентично било и со Скопје, а најверојатно слично и претходно во Полог. По нивното заземање, бидеј и посочениве градови и области не им пружиле отпор на завојувачите, најверојатно во нив воопшто и немало нормански насилија.

Податоци за вистинскиот однос на норманските завојувачи кон локалното население и благородници, се чини, се содржани кај Ордерик Виталис, извор од западна провениенција. Информациите се сосредоточени во зборовите со кои Роберт Гвискард, пред да замине во Италија април/мај 1082 година, им наложил на норманските грофови под команда на Боемунд храбро да се борат, но само доколку бидат нападнати од Византијците. Исто така Гвискард, според известувањето на Ордерик Виталис, наредил локалното население во потчинетите области да не го вознемируваат и да не го предизвикаат против себе¹⁵.

Иако посочениве податоци не се однесуваат конкретно на Скопје и Полог, се чини истите се апликативни и за овие територии бидеј и тие сосема набргу паднале под власта на Норманите. Доколку изворниве известувања од Ордерик Виталис се компарираат со примарната цел на Норманите при нивното освојување на Полог и Скопје, кое не се случило заради материјални добра и територијално проширување, туку пред сè било изведено од стратешки интерес, а притоа се има предвид и благонаклонетоста на тамошното население и власти кон освојувачите, се насетуваат и нивните насоки и начин на делување во овие области. Имено, од дејанијата на норманските освојувачи, кои поставувај и свои гарнизони во позначајните тврдини во Полог, а особено оние крајпатните, како и во Скопје, првенствено биле засегнати византиските војници, доколку претходно не се приклониле кон Норманите. Локалното население, во надеж дека е им се подобри положбата под новите владетели најверојатно се однесувало индолентно не пружај и никаков отпор,

со што било поштедено од непотребни насилства. Притоа, Норманите, кои настојувале да имаат мирна заднина за нивните воени активности на југ, се чини, само извршиле земена на византиската со норманска власт во Областа¹⁶. Така тезата дека Норманите извршиле жестоки грабежи, пљачкања и ликвидации во сите освоени области станува безпредметна за Северозападна Македонија (Полог и Скопје).

Секако дека Норманите, поаѓај и од феудалното право, им наметнале даноци на потчинетите во овие области. Меѓутоа, тоа воопшто не може да се вброи во аргументите за жестокост на завојувачите. Нема податоци дека даноците биле зголемени во однос на претходно постоечките. Напротив, зголемувањето на давачките, се чини, не било применливо во оние територии кои доброволно се придружиле кон Норманите. Во истите, со цел да се придобие локалното население на своја страна или барем да не се предизвикува против Норманите, не би ме изненадило доколку даноците биле делумно намалени, па дури и редуцирани.

Единствено, по доаѓањето на Норманите во Полог и Скопје претставниците на византиската локална власт кои управувале во Облата и градот биле заменети¹⁷, но не е познато што се случило со нив. Сигурно е дека на нивно место дошле Петар Алифа, кој управувал во Полозите и Пунтесиј, кој станал надлежен за Скопје.

Прашањето за држењето односно (не)делувањето на локалните византиски благородници под норманска власт, во смисол дали тие биле лојални кон новата управа или пак биле бунтовни, може да се проследи посредно. Имено, во текот на норманската власт во Скопје зимата 1082/1083 година Византијците со разни примамливи ветувања се обиделе да ги придобијат тамошните нормански првенци, при што, придобивај и го челникот на Скопје Пунтесиј, во извесна мера и успеале. Така, според известувањата на византиската писателка Скопје станало центар на византиски заговор против Боемунд¹⁸. И покрај продолжителните обиди на Византијците зимата 1082/1083 година да внесат раздор меѓу норманските првенци, особено настојувале да ги придобијат оние кои територијално се наоѓале подалеку од Боемунд, ваквите активности не наидуваат на плодно тло во соседен Полог. Тоа се потврдува со фактот што откако предавството на норманскиот челник во Скопје Пунтесиј било от-

криено од Боемунд, истото останало само личен чин на скопскиот нормански првенец и неговото пребегнување кај Алексиј И Комнин не резултирало и со минување на градот Скопје во византиски раце. Дека немало заговор во Полог, се чини, посредно сведочи и Ана Комнина кога соопштува дека во овој заговор исто така биле вклучени и норманските војсководители Реналд и Вилијам, потчинети на Пунтесиј, кои откако се разоткрил истиот биле уапсени¹⁹. Имено, освен посочените, византиската писателка не наведува други имиња односно личности како учесници во заговорот, со што можноста за постоење предавство од пошироки размери, во кое би бил вклучен и Полог²⁰, како и учество на личности од сменетата византиска локална власт или локални византиски благородници се сведува на минимум.

Оттука, произлегува дека локалните византиски благородници за време и по завршувањето на овие настани биле лојални на норманската власт и не го искористиле заговорот за создавање немири односно поширока база за враќање на градот Скопје под византиска управа. Самиот факт што Алексиј И Комнин стапил во преговори со норманските првенци, но не и со византиските благородници, несомнено говори за тоа дека не само што Императорот не им верувал, туку ниту тие изразиле подготвеност да се вратат под Византија.

“Цивилизаџорски” мерки на Византијциите во реџирираниите обласџи кои џреџходно се биле џриклониле кон Норманиите!

Повторното воспоставување на византиската власт во Полог и Скопје се случило по византиското заземање на Костур есента 1083 година²¹, по што следувало протерување на Норманите и од останатите делови на Балканот. Притоа, Норманите незадоволни поради недобиената плата и деморализирани и обесхрабрени поради отсуството на Боемунд, кој отишол во Италија да донесе пари за исплата²², се приклонувале кон Византија²³ или пак самоиницијативно се повлекувале од освоените области. При ваквиот развој на настаните и норманските одреди кои го контролирале Полог и Скопје, под принуда или пак самоволно ги напуштиле овие области. Тоа можело да се случи во крајот на 1083 година или, што е уште поверојатно со оглед на претстојниот зимски период, во почетокот на следната 1084 година²⁴.

Генерално правило на византиската централна власт при повторно воспоставување на својот суверенитет биле вцивилизаторските мерки на казни и награди. Имено, официјален Цариград ги казнувал непослушните во времето на конфликтите, а ги наградувал лојалните. Поткрепа дека истото правило било спроведувано и по завршувањето на оваа византиско-норманска војна е случајот со византиското разрушување на тврдината Меглен²⁵ и наградата на командантот на Лариса²⁶. Во ситуација на спроведување на системот вказни и награди, иако немаме конкретни изворни податоци, наивно би било да се очекува дека им било простено на Положани и Скопјани, кои сосема експлицитно ја прифатиле и поддржувале норманската власт на своите територии.

БЕЛЕЖКИ

¹ Во своето дело византиската писателка Норманите воглавно ги нарекува Келти, но и варвари. Така, кога зборува за тоа дека Роберт Гвискард ја верил својата ќерка Елена за Константин-синот на византискиот император Михаил ВИИ Дука, за Елена, како и за Роберт Гвискард го употребува терминот варварин, сп. **Anne Comnène**, *Alexiade. Regne de l'empereure Alexis I Comnène* (1081 – 1118). Tome I, Paris, 1937; II, Paris, 1943. Texte établi et traduit par V. Leib (понатаму **A. Com.** I; II) I, 37, 5–20. Уште во неколку други наврати Ана Комнина за норманската војска и војни го користи терминот варвар(и, ин), спореди на пример **A. Com.** II, 37, 24–26; 165, 23–28; 167, 26–29.

² Опширно за овие настани кај: **A. Com.** II, 17, 16–20, 3; 19, 31–21, 19. Сп. и: Византијски извори за историју народа Југославије, Том III, Београд 1966 (понатаму ВИНЈ III), 380; **Анна Комнина**, Алексиада. Вступителна статья, перевод, комментарий Я. Н. Любарского, Москва, 1965, (понатаму Анна Комнина, Алексиада), (162-165) 503–504 бел 507, 513. Види и: **Chalandon, F.** *Essai sur le règne d'Alexis Ier Comnène* (1081 – 1118). Reprinted 1971, New York (понатаму **Chalandon, F.** *Alexis*), 87; **Тончев, А.** Италианските нормани и балканското население под византиска власт (1081 – 1100г.). – ИПр, XXXI/3, София, 1975 (понатаму Италианските нормани), 28.

³ **А. Ком.** II, 22, 6-13. Сп. и: ВИНЈ III, 381 бел. 19; **Анна Комнина**, Алексиада, (165) 505, бел. 516. **Златарски, В.** История на българската държава през средните векове, Том 2. България под византийско владичество (1018 – 1187). Второ фототипно издание, София, 1994 (понатаму История II), 175, наведува дека е освоено Скопје, не споменувај и го Полог.

⁴ Судеј и според редоследот на набројување кај Ана Комнина најпрво биле освоени Полозите, по што следувало заземање на Скопје. Притоа, доколку се има предвид дека Боемунд им ја издал наредбата на своите војсководители по освојувањето на Арта, следува дека походот бил преземен и се одвивал од југ кон север. Според тоа, Норманите најпрво навлегле во Горен Полог, па откако ги зазеле тамошните утврдувања се упатиле кон Долен Полог, кого го снашла истата судбина. Дури потоа било освоено Скопје.

⁵ Од посочените вести кај Ана Комнина за заземање на Полог и Скопје може да се насети дека Петар Алифа и Пунтесиј брзале да ја комплетираат добиената задача пред отпочнување на зимата, со оглед на фактот што за да стигнат од Арта до Полог требало да преминат неколку планински превои. **Бошкоски, М.** Македонија во XI и XII век. Надворешни упади на територијата на Македонија. Скопје, 1997 (понатаму Надворешни упади), 80–82, наведува дека освојувањето на утврдените македонски градови од страна на норманските грофови се одвивало во последните месеци на 1082 година, при што до крајот на истата под норманска власт потпаднале цела Албанија и поголем дел од Македонија западно од реката Вардар, со исклучок на некои градови кои биле цврсто утврдени.

⁶ Ана Комнина соопштува дека во меѓувреме Боемунд влегол во Охрид, по што се упатил во поход кон Острово, Соск, Сервија, Бер, Воден, Меглен и Бели Цркви, од каде се согледува каде било тежиштето на воените операции во посочениот период, **А. Ком.** II, 22, 6–21.

⁷ **А. Ком.** II, 169, 5-6. Сп. ВИНЈ III, 388. Пове е за овие настани во Историја Српског народа, Книга прва. Од најстаријих времена до Мариичке битке (1371). Београд, 1981, 198.

⁸ **А. Ком.** II, 22, 13-16. Сп. ВИНЈ III, 381.

⁹ Заострувањето на економските принуди во осмата деценија на XI век во Византиската Империја придонело за сериозно влошувања на секојдневниот живот особено на ниските социјални слоеви во државата, сп. **Острогорски, Г.** Историја на Византија. Скопје, 1992, 416–417.

¹⁰ Привилегираниот слој во општеството, пред сè црковните слоеви, но и претставниците на световната аристократија, бил мошне незадоволен од начинот на кој Алексиј I Комнин ја водел одбраната на државата, како

и неповолните реперкусии од истата-големите загуби во човечки, материјален и стопански потенцијал, сп. **Gautier, P.** *Diatribes de Jean l'Oxite contre Alexis Ier Comnène*, *Revue des Etudes Byzantines*, Tome XXVIII, Année 1970. Paris, 1970, 28–35.

¹¹ **Бошкоски, М.** (Надворешни упади, 76–77, 79–80, 94), брзото напредување на Норманите во Македонија го објаснува со антивизантиското расположение и незадоволство на населението и дел од благородниците. Слично и **Панов, Б.** Средновековна Македонија. Теофилакт Охридски како извор за средновековната историја на македонскиот народ. Том Втори. Скопје, 1985, 339–342, со неточна хронологија поради повикување на постара литература.

¹² Последново проличува и од правецот на движење на Боемунд, кој, по освојувањето на Охрид се упатил во поход кон Острово, Соск, Сервија, Бер, Воден, Меглен и Бели Цркви-северозападно од Солун, при што сигурно е дека ги освоил Меглен, во кој оставил свој гарнизон и Бели Цркви, каде останал три месеци, **А. Ком.** II, 22, 16–24.

¹³ Според Ана Комнина, по претрпениот бродолом во јуни 1081 година, Норманите се истовариле кај Главиница и ја опустошиле околината. Но, вистинската цел на ваквите нивни дејанија таа ни ги разоткрива ве е во продолжние на своето излагање велеј и дека Норманите би изумреле од глад доколку полињата во околината на овој град не биле толку богати со храна, **А. Ком.** I, 141, 4–20.

¹⁴ Според Ордерик Виталис, Норманите извршиле опустошување на околината на Драч при неговата опсада зимата 1081/82 година, **Orderici Vitalis** *Historia Ecclesiastica*, ed. G.Pertz. *Monumenta Germaniae Historia Scriptores XX*, Hannoverae 1868 (понатаму **Orderici Vitalis**), VII, 61, 1–3. Сп. и **Ордерик Виталис**, Извори за Българската историја, XII. Латински извори за Българската историја III, София, 1965, (понатаму Ордерик Виталис, ИБИ ЛИБИ III), 61. Ана Комнина посочува слични вакви активности на Норманите при нивната опсада на Јанина пролетта 1082 година, **А. Ком.** II, 17, 21–18, 1. Сп. **Анна Комнина**, Алексиада, (162) 503, бел. 505, 506. **Бошкоски, М.** Надворешни упади, 96–97, повикувај и се на иститот екскурс од византиската писателка погрешно наведува дека била опљачкана околината на Костур.

¹⁵ **Orderici Vitalis**, VII, 61, 14–27 (особено 61, 23–24). Сп. и **Ордерик Виталис**, ИБИ ЛИБИ III, 62. Ана Комнина, сосема поинаку ги интерпретира зборовите на Роберт Гвискард, при што истакнува дека на Боемунд му било наложено да не седи биде пасивен, туку да се бори против Алексиј И Комнин, **А. Ком.** II, 14, 24–16, 9 особено 16, 3-6. Сп. и **Анна Комнина**, Алексиада, (161) 502, бел 500.

¹⁶ Меѓу истражувачите воглавно постои мислење дека во освоените територии Норманите кон локалното население се однесувале пожестокито и посурово отколку византиските господари, сп.: **Златарски, В.** Историја II, 171, 179; **Тончев, А.** Италианските нормани, 32–34, 45; **Аџиевски, К.** Пелагонија во средниот век (Од доаѓањето на Словените до паѓањето под турска власт). Скопје, 1994, 80; **Бошкоски, М.** Надворешни упади, 92, 96–98.

¹⁷ Нема сигурни податоци за тоа кој се наоѓал на чело на Скопје во посочениот временски период. За различните мислења во науката по ова прашање сп.: **Бодилов, И., В. Гюзелев.** Историја на средновековна Бугарија VII – XIV век. Том II, Софија, 1999, 346; **Бошкоски, М.** Скопје и скопската област од VI до крајот на XIV век (докторска дисертација во ракопис. Одбранета на Институтот за Историја при Филозофскиот факултет-Скопје во 1999 година. Се чува во семинарот за Историја), 134, бел. 31.

¹⁸ **А. Ком. II**, 22, 24–27. Од оваа информација на Ана Комнина нејасно е дали Скопје бил ценар на заговор од пошироки размери кои ги опфаќале и соседните области под норманска власт и дали притоа и челниците на истите биле вклучени во заговорот. Но, со оглед на натамошниот развој на настаните поврзани со овој заговор сметам дека оваа информација на Ана Комнина не е релевантна за Полог и покрај тоа што овие две области биле освоени еднаподруго и меѓу тамошните нормански управители несомнено имало блиски контакти.

¹⁹ За судбината на Реналд и Вилијам сп. **А. Ком. II**, 22, 29–23, 4.

²⁰ Потврда за тоа дека норманскиот челник Петар Алифа му останал лојален на Боемунд за цело време на неговата власт во Полог наоѓаме кај Ана Комнина. Таа соопштувајќи за настани кои се одиграле есента 1083 година ја истакнува вербата која ја имал Боемунд во Петар Алифа доверувајќи му ги на управа Полозите пред да се упати преку Валона кон Италија, сп. **А. Ком. II**, 32, 19–22.

²¹ **А. Ком. II**, 41, 1–43, 27. Сигурен *terminus ante quem* за освојувањето на Костур е 01 декември 1083 година кога Алексиј I Комнин триумфално се вратил во Цариград. Сп. А.Тончев, Италианските Нормани, 30. **Бошкоски, М.** Надворешни упади, 84–91 смета дека византиското заземање на Костур се случило во текот на пролетта 1084 година.

²² Алексиј I Комнин за слабеење на внатрешните позиции на норманскиот непријател, освен воени, употребил и дипломатски мерки преземајќи и активности со кои ги поттикнувал норманските грофови на бунт против Боемунд, **А. Ком. II**, 32, 1–17. Сп. и: **ВИНЈ III**, 382; **Chalandon, F.** Alexis, 90.

²³ Ана Комнина соопштува дека при победоносното враќање на византискиот император во престолнината на 01 декември 1083 година

Алексиј I Комнин со себе ги водел и норманските грофови кои минале на негова страна, **А. Ком.** II, 43, 7–20; 43, 25–27.

²⁴ Повторнот обид на Норманите есента 1084 година, предводени од Роберт Гвискард и неговите синови Боемунд и Роџер, да ги возобноват претходно постигнатите успеси завршил трагично, **А. Ком.** II, 50, 5–57, 11. Сп. **Chalandon, F. Alexis**, 92–93; **Златарски, В.** Историја II, 177–178; **Острогорски, Г.** Историја на Византија, 430.

²⁵ **А. Ком.** II, 23, 6–8. Со рушењето на тврдината во пролетта 1083 година Византијците несомнено сакале да демонстрираат сила и на одреден начин да ги казнат граѓаните на Меглен кои пристапиле и им помагале на Норманите при возобновувањето на истата кон крајот на 1082 година.

²⁶ Најверојатно заради храброто држење за време на шестмесечната опсада на Лариса, Алексиј I Комнин на Лав Кефала-заповедникот на Лариса, во 1086 година му го подарил селото Хостијани во темата Меглен, сп. *Actes de Lavra*, ed. P. Lemerle, A. Guillou, N. Svoronos, D. Papachryssanthou. Tome I, Paris, 1970, 255–260; Види и **Острогорски, Г.** Пронија. Прилог историји феудализма у јуднословенским земљама. О византијском феудализму. Сабрана дела Георгија Острогорског, Књига Прва. Београд, 1969, 25–26.

THE ATTITUDE OF THE POPULATION AND THE LOCAL AUTHORITIES OF NORTH-WESTERN MACEDONIA (POLOG AND SKOPIE) TOWARDS THE NORMAN “BARBARIANS” AND THE “CIVILIZED” BYZANTINES DURING THE BYZANTINE-NORMAN WAR OF 1081–1085

SUMMARY

The author subjects to a comparative analysis the information provided by the Byzantine writer Anna Comnena and Ordericus Vitalis. The course of the Byzantine-Norman War of 1081 – 1085 and the fate of Polog and Skopie are studied in detail. It is assumed that the population of the two towns was friendly disposed to the Normans and this helped their advance. The author rejects the understanding approved in historiography that the Normans resorted to violence and plunder in the district of Polog and Skopie. The local Byzantine aristocracy too was loyal to the Normans. The restoration of the Byzantine rule in the autumn of 1083 was accompanied by “civilizing” measures including punishment and rewards: Constantinople recompensed the submissive and penalized the disloyal ones.